

PRŮBĚH, UKONČOVÁNÍ A DOPADY NÁSILNÝCH PARTNERSKÝCH VZTAHŮ

Tereza Píknová, Eva Aigelová

Abstrakt

Násilí v partnerských vztazích je velmi závažným celospolečenským problémem, kterým jsou v České republice zatíženy především ženy. V případech partnerských vztahů, kde je přítomno násilí může trvat poměrně dlouhou dobu, než se oběť násilí dokáže od partnera odpoutat a násilný vztah ukončit. Při tomto procesu musí oběť násilí překonat mnoho překážek a ani po odchodu od násilného partnera není zaručeno, že dojde také k ukončení násilí. Předkládaná výzkumná studie se zaměřuje na komplexní zmapování násilných partnerských vztahů. Tedy na vznik a vývoj násilí, ukončování násilných vztahů a následnou komunikaci mezi ex-partnery. Prezentovány jsou analýzy kvalitativních případových studií. Výzkumný soubor tvoří sedm žen, které ve svých partnerských vztazích zažily některou z forem násilí, a současně se jim podařilo násilný vztah již ukončit. Výzkumnou metodou je polostrukturovaný rozhovor, sběr dat probíhal od listopadu 2020 do února 2021. Text poukazuje na jednotlivé zlomové body, které vedou k ukončení partnerských vztahů. Zachycuje rozsáhlý výskyt pokračujícího partnerského násilí po odchodu od násilného partnera, který však není příliš reflektován v legislativě ČR. Blíže jsou popsány také bariéry odchodu z násilných vztahů a dopady násilí na životy osob ohrožených tímto jevem.

Klíčová slova: partnerské násilí, zlomové body, bariéry, pokračující partnerské násilí

THE COURSE, TERMINATION AND IMPACT OF VIOLENT PARTNER RELATIONSHIPS

Abstract

Violence in partner relationships is a very serious social problem, which in the Czech Republic is dominantly burdened for women. In cases of partner relationships where violence is present, it may take a relatively long time before the victim of violence can detach from the partner and end the violent relationship. In this process, the victim of violence has to overcome many obstacles, and even after leaving an abusive partner, there is no guarantee that the violence will end. The presented research study focuses on the comprehensive mapping of violent partner relationships. On the origin and development of violence, termination of violent relationships and subsequent communication between ex-partners. Analyzes of qualitative case studies are presented, which were conducted on a sample of seven women who experienced some form of violence in their partner relationships, and at the same time managed to end the violent relationship. The data was collected using semi-structured interviews, and lifelines from November 2020 to February 2021. The text points to individual turning points that lead to the termination of partnership relationships. It captures the widespread occurrence of ongoing partner violence after leaving a violent partner, which, however, is not reflected much in the legislation of the Czech Republic. Barriers to leaving violent relationships and the effects of violence on the lives of persons threatened by this phenomenon are also described in more detail.

Keywords: *relationship violations, breakpoints, barriers, ongoing partner violence*

Došlo do redakce: 13. 11. 2023

Schváleno k publikaci: 22. 3. 2024

Úvod

Domácí a partnerské násilí je problém, který je prostoupen napříč celou společností. V době pandemie covidu-19 se tento jev ještě umocnil. Organizace, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí, zaznamenaly během pandemie nárůst poptávky svých služeb o 30-50 % (Nyklová & Moore, 2021). Tento trend potvrzují ve své studii i autoři Plášilová et al. (2021), kdy se během první a druhé vlny pandemie covidu-19 výskyt domácího násilí zvýšil.

Domácí násilí je ve většině případů páchano na ženách ze strany jejich partnerů, a to v 90-95 % (Department of Health, 2005 in Marvánová Vargová et al., 2016). Z tohoto důvodu je také následující text zaměřen na ženy, coby oběti partnerského násilí. Násilí páchané na mužích a partnerské násilí v jiných než heterosexuálních vztazích je také významné téma, nicméně tato studie se jimi nezabývá.

Světová zdravotnická organizace (WHO, 2013) udává, že přibližně 30 % žen se stalo ve svém partnerském vztahu obětí fyzického či psychického násilí. Z celkového počtu celosvětově usmrčených žen je pak asi 38 % z nich zabito v důsledku působení partnerského násilí.

V roce 2007 došlo v České republice k zavedení tzv. institutu vykázání, v jehož důsledku lze, v případě probíhajícího násilí, vykázat násilnou osobu ze společného obydlí (zákon č. 135/2006 Sb.). Toto opatření se stalo zásadním předělem v poskytování pomoci obětem domácího násilí, neboť do té doby neexistoval nástroj, jak oběť před pachatelem násilí alespoň dočasně ochránit. Údaje poskytnuté Policií ČR naznačují, že výskyt domácího násilí má v ČR sestupnou tendenci, neboť od roku 2012 do roku 2019 počet vykázání s mírnými odchylkami klesá (BKB, n.d.). Tato čísla však neodráží realitu výskytu domácího a partnerského násilí, neboť počet vykázání je pouze zlomek všech případů násilí. V poradenské praxi se u obětí domácího násilí setkáváme s tím, že přístup jednotlivých útvarů policie se v posuzování násilných incidentů a následného vykázání liší, proto nelze brát tyto údaje za zcela relevantní odraz výskytu domácího násilí v české společnosti. Pro oběť partnerského násilí je mnohdy velmi náročné se z vlivu násilného partnera vymanit. Ukončování násilného vztahu a odchod od partnera zpravidla provází mnoho překážek a oběti násilí může trvat velmi dlouhou dobu, než dokáže partnera opustit.

Předložená studie si proto klade za cíl zmapovat okolnosti rozvoje násilí v partnerských vztazích, vývoj násilného chování a jeho vliv na ukončení násilného vztahu včetně překážek, které ohroženým osobám brání násilný vztah ukončit. Součástí studie je také mapování vlivu násilí na prožívání a zdraví ohrožených osob a mapování chování násilných partnerů po ukončení vztahů.

Charakteristika a osobnost oběti domácího násilí

Informace o skladbě osobnosti obětí domácího násilí nám mohou poskytnout odpovědi na otázky týkající se tendencí vstupovat do vztahu s násilným partnerem. Informace o prožitém domácím násilím nám naopak mohou dát odpověď na změny v osobnosti, fungování a psychickém stavu obětí násilí. Dle Voňkové & Spoustové (2016) neexistují žádné společné rysy v osobnostní struktuře obětí, kterou se tak může stát kdokoli, což potvrzuje také Torres et al. (2013 in Pereira et al., 2020). Současně ale dodává, že vlivem prožitého násilí mohou mít oběti potíže v oblasti kognice a také v oblasti vyjadřování vlastních emocí.

Psychodiagnostické nástroje odhalily u žen, jež zažily partnerské násilí, vyšší skóre na schizoidních, vyhýbavých a sebedestruktivních osobnostních škálách. Dále také na schizotypálních, hraničních a paranoidních osobnostních škálách (Pico-Alfonso et al., 2008 in Pereira, et al., 2020). Na druhé straně je u osob s hraniční poruchou osobnosti větší pravděpodobnost, že se stanou oběťmi partnerského násilí (Sansone et al., 2007 in Pereira, et al., 2020).

Hines a Saudino (2008 in Dindelegan, & Vaida, 2015) při zkoumání osobnostní struktury využili testovou metodu *Big Five*, která zahrnuje pět osobnostních dimenzí zkoumající „extraverzi, svědomitost, přívětivost, otevřenost vůči zkušenosti a neuroticismus“ (Costa, & McCrae, 1994 in Dindelegan, & Vaida, 2015). Výsledky této diagnostické metody ukázaly, že vysoké skóre v oblasti extraverze a nízké skóre v oblasti přívětivosti představovaly větší ochotu v partnerství přijímat psychické násilí. Vysoké skóre v oblasti neuroticismu a přívětivosti pak ukázaly větší ochotu přijímat fyzické násilí. Vysoké skóre svědomitosti a neuroticismu v kombinaci s nízkým skóre přívětivosti souvisí s větší tendencí přijímat sexuální násilí. Pietri & Bonnet (2017) využili Cloningerův *Inventář temperamentu a charakteru*, pomocí něhož zjistili, že ženy, které byly oběťmi partnerského násilí v dospělosti, byly více vytrvalé, zralé a samostatné. Na druhé straně byly více bojácné a měly větší tendenci vyhýbat se konfliktům než ženy, které partnerské násilí nezažily. Výsledky současně ukázaly, že ženy zažívající partnerské násilí v dospělosti měly více raných traumat. Waldrup a Resick (2004 in Dindelegan, & Vaida, 2015) zjistily, že ženy, které čelily partnerskému násilí dlouhou dobu, měly následně větší tendenci k vyhýbavému chování. Dobrá sociální opora jim pomohla aktivně zvládat náročnou situaci, ve které se nacházely. Čím větší agresi však čelily, tím více úsilí musely do ukončení vztahu vložit. Dle Doumase, Morgolina & Johna (1994 in Pietri & Bonnet, 2017) je u osob, které zažily domácí násilí v dětství, větší pravděpodobnost, že se stanou oběťmi také v partnerském vztahu, současně budou obtížněji zvládat řešit konflikty (Duggan et al, 2001 in Pietri & Bonnet, 2017).

Prožívání a chování obětí partnerského násilí

V prožívání obětí se objevují velmi silné emoce, které mají širokou škálu. Dominantní je šok, který se objevuje v počátku násilných projevů (Voňková & Spoustová, 2008). Dále se v obětech mísí pocity strachu, studu (Kotková, 2014) a viny, kdy u nich převažuje přesvědčení, že násilí zapříčinily svým vlastním chováním. Právě sebeobviňování je jeden z dominantních rysů obětí násilí (Andrew, & Brewin, 1990 in Pereira et al., 2020). V případě závažných forem násilí, kdy se oběť obává o svůj život, může dojít k zaplavení silnými pocity strachu a bezmoci a může dojít k narušení fyzické či duševní integrity oběti (Čírtková, 2011 in Voňková & Spoustová, 2016).

Důsledky násilí

Násilí v partnerských vztazích ovlivňuje všechny oblasti života oběti. Má vliv na její fyzické a duševní zdraví a souvisí také se vznikem nejrůznějších sociálních problémů (Richardson et al., 2008 in Pereira et al., 2020) a její ekonomickou soběstačností (Lindhorst et al, 2007). Mezi dalšími zasaženými oblastmi jsou rodičovské kompetence, širší rodinné vazby a potenciální partnerské vztahy, které se z důvodu obav z opakujícího se násilí obtížně navazují (Fuentes et al. 2008 in Pereira et al., 2020). Obava, že se násilí bude v dalších vztazích opakovat je na místě. Bednářová et al. (2009) uvádí, že osoby se zkušeností s partnerským násilím do násilných vztahů vstupují opakovaně.

Odchod od násilného partnera

Odchod od násilného partnera je velmi složitý problém, který může trvat několik let. Udržování násilného vztahu lze vysvětlit několika teoriemi. První z nich je teorie s názvem *trojúhelník vzájemné závislosti* vycházející z transakční analýzy, kterou blíže popsal Karpman (1968 in Špatenková & Kobrle, 2011). Tento trojúhelník obsahuje role oběti, pronásledovatele a záchránce, které jsou na sobě vzájemně závislé. Chrást'anský (n. d.) zmiňuje, že všechny uvedené osoby se chovají tak, aby vzájemné interakce rolí zachovaly. Pronásledovatel uplatňuje vůči oběti mocenský postoj, uplatňuje potřebu ovládat a kontrolovat. V pocitech a projevech oběti je naopak dominantní pocit bezmoci a

nedostatečné síly se ze vztahu vymanit. Zachránce se snaží oběti pomáhat překonat těžkosti násilného vztahu. Může se však stát, že na sobě začne činit oběť závislou a ona zůstává v pasivní roli místo, aby došlo k aktivnímu vymanění se z násilného vztahu. Tento proces se však odehrává mimo vědomou oblast zúčastněných osob, což zřejmě hraje roli v tom, proč oběť ve vztahu zůstává. Cesta ven z tohoto trojúhelníku obsahuje změnu uvnitř jednotlivých rolí. Pronásledovatel přijímá roli motivátora, čímž oběť pozitivně motivuje ke změnám. Zachránce se mění ve facilitátora a ve vztahu k oběti vystupuje spíše jako podpůrný a zplnomocňující článek.

Další teorie popisují jednotlivé fáze násilného vztahu, mezi které patří fáze *připoutání se*, kdy vztah vzniká. Další fází je *snášení*. V této fázi již probíhá eskalace násilí. Následná fáze má název *osvobození se od násilného partnera*. Oběť si uvědomuje, že vztah je pro ni ohrožující a hledá zdroje, jak se ze vztahu vymanit (Landenburgerová Millsová, 1989 in Marvanová Vargová, et al., 2008). Hoffmann a Wondrak (2006 in Čírtková, 2008) tuto fázi nazývají bodem zlomu. Jedná se o situaci, která je pro oběť již neúnosná, a ona tak začne hledat cesty, jak z násilného vztahu odejít. Mnohdy není jasné, kdy tento zlom nastává. Kissová & Lukášová (2016) zmiňují, že oběť násilí tento bod zlomu může prožít několikrát. Z této skutečnosti vycházíme také v naší studii a bod zlomu dále rozpracováváme (viz výsledky studie).

Landenburgerová Millsová (1989 in Marvanová Vargová, et al., 2008) poslední fázi nazývá *uzdravení se, odpoutání se*. V této fázi oběť násilí ukončuje vztah a na změnu se adaptuje. Zde je však nutné zmínit, že tato fáze násilného vztahu mnohdy nebývá konečná, neboť v mnohých případech následně dochází k pokračujícímu domácímu násilí, kdy násilný partner ve svém chování pokračuje, a děti se často stávají nástroji, skrze které dochází k manipulaci a dalšímu působení násilného chování (Ševčík & Špatenková, 2011).

Bariéry odchodu od násilného partnera

Mimo uvedené teorie vysvětlující důvody, které oběti násilí udržují v patologických vztazích, existují také zcela konkrétní situace nebo okolnosti bránící obětem ze vztahu odejít. Jednou z nich je, že u obětí násilí dlouho přetrvává naděje, že se chování partnera změní. Tento pocit nejčastěji vzniká v klidové fázi vztahu, který je součástí tzv. cyklu násilí. Cyklus násilí vysvětluje dynamiku eskalace násilí z klidové fáze přes fázi napětí až po fázi vrcholícího násilí (proFem, n. d.). Tyto fáze se střídají a postupně dochází k jejich zkracování, čímž se jednotlivé cykly střídají rychleji (Abidovic, et al., 2013). Oběti násilí se kvůli násilnému chování partnera často ocitají v sociální izolaci. Chybí jim tak sociální opora, která by jim mohla při odchodu od partnera pomoci. Ukazuje se, že právě sociální opora je při ukončování násilných vztahů klíčová (Abidovic, et al., 2013). Mezi další překážky na cestě z násilného vztahu patří výhrůžky násilného partnera, který oběti vyhrožuje, že ji připraví o děti, nebude platit výživné na děti, nebo vyhrožuje ublížením na zdraví osobám, které jsou oběti blízké. Nejčastější důvod setrvání ve vztahu je však ekonomická závislost oběti na partnerovi (Marvanová Vargová et al., 2016). Voňková a Spoustová (2016) uvádějí také citovou závislost na partnerovi. Také soucit oběti s násilným partnerem přispívá k udržování vztahu (Marvanová Vargová et al., 2016). Velmi silným motivem pro setrvávání ve vztahu je strach z násilníka, který může oběť až paralyzovat. Oběť se za situaci, ve které se ocitla, velmi stydí, což je dalším aspektem, který jí brání v odchodu od násilného partnera (Voňková & Spoustová, 2008).

Marvanová Vargová et al. (2016) upozorňuje na skutečnost, že ženy, které uvažují o odchodu od násilného partnera, mají silnou obavu z toho, že násilí bude pokračovat i po ukončení vztahu. Tato obava je zcela na místě, neboť právě odchod od násilného partnera bývá pro ženu jedno z nejrizikovějších období.

Cíle výzkumu

Realizovaný výzkum měl několik cílů:

Cíl č. 1: Popsat okolnosti rozvoje násilí a jeho vývoj v partnerském vztahu.

Cíl č. 2: Identifikovat jednotlivé zlomové body, které vedly k ukončení násilného vztahu.

Cíl č. 3: Zjistit bariéry a okolnosti ukončení násilného vztahu.

Cíl č. 4: Popsat zdroje pomoci obětí domácího násilí při prožívání a ukončování partnerského násilí.

Cíl č. 5: Zjistit, jak se vztah oběti násilí s jejím partnerem vyvíjel po ukončení partnerského vztahu.

Cíl č. 6: Popsat prožívání obětí partnerského násilí a jeho vliv na zdraví oběti.

Použité výzkumné metody a výzkumný soubor

Jedná se o kvalitativní výzkum s designem případových studií. Za hlavní metodu k získání dat jsme zvolili polostrukturované rozhovory, které slouží k získání širokého spektra informací (Švaříček, Šedřová et al., 2007). Během rozhovorů nám tato metoda umožnila poskytnout dostatečný prostor respondentkám pro otevření doplňujících témat. Dále byla ve výzkumu použita metoda životní křivky, která dle Miovského (2006) slouží k vizuálnímu zachycení části života respondentů. Skrze tuto projektivní metodu respondentky vyznačily časovou křivku zkoumaného období a následně s výzkumníci hovořily o významu jednotlivých zaznamenaných událostí. Tuto metodu jsme vybrali pro usnadnění orientace v daném životním období respondentek; k uvědomění si návaznosti jednotlivých násilných incidentů a k usnadnění stanovení zlomových bodů, které vedly k ukončení násilného vztahu, což bylo také jedním z výzkumných cílů.

Do výzkumného vzorku bylo zahrnuto sedm žen, které měly ve svém životě osobní zkušenost s partnerským násilím. Do projektivní metody životní křivky se však zapojily pouze čtyři z dotazovaných respondentek. Po celou dobu výzkumu byla ze strany výzkumnice přítomná snaha respondentky zbytečně nezahlcovat a respektovat jejich potřeby a rozhodnutí. Z tohoto důvodu jsme respondentky nenutili do úkonů, které by jim byly nepříjemné nebo by vedly k jejich následné retraumatizaci. Vstupní podmínkou pro účast ve výzkumu byl ukončený násilný vztah. Výzkum byl zaměřen pouze na ženy, neboť ty jsou partnerským násilím ohroženy častěji – v 90-95 % všech případů (Department of Health 2005 in Marvánová Vargová et al., 2016). K výběru výzkumného souboru jsme použili záměrný účelový výběr přes instituce. Oslovili jsme neziskovou organizaci, která se zabývá tématem partnerského násilí. Skrze tuto instituci jsme získali souhlas pro účast ve výzkumu od třech respondentek. Zbývající respondentky byly do výzkumu získány na základě metody samovýběru, kdy zareagovaly na inzerát umístěný na sociálních sítích.

Respondentky byly ve věku 27 až 52 let. Mezi jejich nejvýše dosažené vzdělání patřilo středoškolské s maturitou nebo vysokoškolské. Respondentky byly bezdětné nebo měly od jednoho do tří dětí. Doba trvání násilného vztahu byla mezi třemi měsíci až 25 lety. Podrobný popis je v Tabulce č. 1

Tabulka č. 1: Demografické a osobní údaje účastnic výzkumu

Číslo respondentky	Věk	Vzdělání	Povolání	Bydlení	Děti	Délka vztahu
1	29	VŠ	sociální pracovnice	sama v bytě	0	2 roky
2	27	SŠ, maturita	rodičovská dovolená (obchodní referentka)	u bratra v domě	Syn (1 rok)	5 let
3	33	VOŠ	rodičovská dovolená (učitelka v MŠ)	s dětmi v domě	2 děti (4 a 2 roky)	6 let
4	32	SŠ, maturita	potravinářská výroba	s dětmi u expartnerova otce	2 děti (7 let a 1,5 roku)	½ roku
5	48	VŠ	architektka	sama v bytě	2 děti (25 let a 20 let)	25 let
6	52	VŠ	učitelka	sama v bytě	3 děti (33 let, 30 let a 27 let)	2 roky
7	34	SŠ, maturita	fotografka	sama v bytě	0	3 měsíce

Etické aspekty práce byly dodrženy. Účastnice měly kdykoliv právo z výzkumu odstoupit, což žádná respondentka nevyužila. Ústně souhlasily s účastí ve výzkumu. Sběr dat probíhal od listopadu 2020 do února 2021. Z důvodu probíhajícího onemocnění covid-19 byla část rozhovorů provedena online formou. Forma vedení rozhovoru byla ponechána na rozhodnutí respondentek, aby nedošlo k ohrožení jejich zdraví. Některé z nich se však i přes epidemiologickou situaci rozhodly k uskutečnění rozhovoru využít osobní setkání.

Získaná data byla nahrána na audiozáznam a následně doslovně transkribovaná. Podle Miovskeho (2006) tento proces slouží k identifikaci jednotlivých významů v získaných datech. Nejdříve byly rozhovory okódovány, dále byly z jednotlivých kódů vytvořeny tzv. trsy, Kódy byly zařazeny podle témat do jednotlivých kategorií, mezi kterými jsme hledali souvislosti. Nalezené vztahy jsme uplatnili napříč jednotlivými rozhovory, čímž došlo k jejich vzájemnému propojení.

Mezi další metody analýzy dat byla zahrnuta metoda prostého výčtu a dále metoda kontrastů a srovnávání (Hendl, 2005).

Výsledky studie

Okolnosti vzniku partnerského násilí

Časové hledisko

K rozvoji násilí v partnerských vztazích může dojít kdykoliv, a to již na počátku vznikajícího vztahu nebo i po mnoha letech trvajícího partnerství. Obecně lze tedy vznik násilí rozdělit na časný rozvoj (do 1 roku trvání vztahu), což v našem výzkumu uvedly 4 respondentky nebo pozdní rozvoj (déle než jeden rok trvání partnerství), což uvedly 3 respondentky. Jedna z respondentek uvádějící pozdní rozvoj násilí zmínila, že v jejím partnerském vztahu došlo k prvním známkám násilí dokonce až po 7 letech. Z analýzy však vyplývá, že doba rozvoje násilí se odvíjí od osobnostních charakteristik pachatelů násilí. Jedna skupina agresorů demonstruje svou moc a sílu velmi brzy a k rozvoji násilí tak dochází poměrně záhy po začátku vztahu:

„Vlastně po hrozně krátké době už se začalo něco dít. Ted' jsem měla úplně takový „AHA“ moment, že jsem si říkala, že po strašně krátké době se začalo dít něco, co jsem v tom vztahu nechtěla. A že jsem v tom vydržela vlastně dva roky, v takové hrozně tíživé situaci.“

Rozpoznání násilného chování může být pro oběť násilí zpočátku obtížné, neboť jeho projevy nemusí mít ryze násilný charakter:

„Jo, dělal takový věci jako, co bylo pro mě tak trošku na hraně, že jsem nemohla jednoznačně říct, jako že ted'ka něco porušuje, že to bylo takový trošku rozmazaný.“

Druhou skupinu agresorů představují jedinci, kteří své chování dokáží poměrně dlouhou dobu regulovat nebo svým násilným chováním reagují na určitý podnět.

Spouštěče násilí ve vztahu

Analýza odhalila také dvě hlavní okolnosti, které se ve vztahu objevily předtím, než došlo k prvním projevům násilného chování. Tyto okolnosti lze tedy považovat za jakési „spouštěče“ násilí ve vztahu. Prvním z nich byla žárlivost násilného partnera, která se ve vztahu objevila záhy po jeho vzniku, což zmínily 2 respondentky. Zbývající respondentky uvedly druhý spouštěč násilí, kterým se staly významné životní události, jako je svatba, těhotenství či narození dítěte:

„Já jsem zůstala těhotná po dvou měsících, takže jsme se poznali krátce, tak byl v pohodě, a jak jsem prostě zůstala těhotná, tak se jeho chování změnilo.“

Zlomové body vedoucí k ukončení násilného vztahu

Odchod od násilného partnera bývá velmi komplikovaný a zdoluhavý proces. Osoby ohrožené partnerským násilím se mohou odhodlávat velmi dlouho, než se rozhodnou násilný vztah ukončit. Z analýzy vyplývá, že v násilných vztazích lze identifikovat zlomové body, které v obětech násilí zanechávají výraznou stopu a postupně tak vedou k ukončení vztahu. Zatímco Hoffmann a Wondrak (2006 in Čírtková, 2008) považují za bod zlomu stav, kdy se pro oběť stává vztah dále nesnesitelný, Kissová a Lukášová (2016) zmiňují, že těchto zlomových bodů může být ve vztahu několik. Z tohoto pojetí vycházíme také v této studii a příliš se neztotožňujeme s pojetím Hoffmanna a Wondraka, neboť z výsledků analýzy vyplývá, že za zlomové se dají považovat všechny situace, které vybočují z dosavadních zkušeností respondentek s násilím, ať už násilí dosáhlo vyšší intenzity či došlo k jiné

formě násilných projevů. Jedná se o všechny situace, které v obětech násilí vyvolávají emoce jako jsou šok a překvapení, včetně prvních projevů násilného chování ze strany agresora:

„Přišla jsem do bytu, kde byly zatažené závěsy, jakože tam byla taková tma, všude byl bordel, rozbitý věci. Rozmlácený sušák na prádlo, úplně jako do kuličky. Všude byly střepy, na zdi bylo vidět, že tam hodil nějakou láhev s nějakým pitím, který tam pak steklo a pod tím byly ty střepy. Takhle vypadal ten byt, kterež já jsem mu svěřila. Neplatil tam nájem, já jsem to celou dobu platila. A takhle on ten byt zanechal a odjel se svým kamarádem na hory, na Slovensko. Takhle já jsem přišla do toho bytu. To byl pro mě velkej šok.“

Zlomovými body jsou také významné životní události, jako je svatba, těhotenství či mateřství, po kterých dochází k eskalaci násilí:

„Pak tam jako začaly bejt takový ty, že ještě jsme jako nevěděli, co to bude, tak tam začaly být takový ty blbý kecý, že ať mu koukám porodit syna, že holku jako to ne, že kdybych měla porodit holku, tak ať si tu malou... to radši nebudu ani opakovat, ať si tu malou seberu a táhnu do háje. Tak z toho jsem byla jako docela špatná. Byla jsem z toho taková jakoby vystresovaná. Když se teda pak vědělo, že to bude kluk, tak jsem vlastně vůbec nevěděla, jestli si mám vydechnout nebo ne, jestli jako je to dobře nebo není. No, a i to těhotenství bylo takový ve stresu nebo já jsem byla ve stresu, protože on na mě nějakým způsobem takhle tlačil a já nevím, třeba takový ty klasický kecý, že jsem mladá, že to dítě jako nebudu zvládat.“

Za zlomové lze tedy považovat všechny situace, které se odchyľují od dosavadních zkušeností obětí s násilnými projevy. Všechny tyto body vedly u žen k postupnému uvědomění, že dále nechtějí ve vztahu setrvat. Oběti násilí byly schopné uvést tyto události často s přesným datem či jej zařadit do určitého životního období, což je také důvodem, proč je možné tyto události považovat za zlomové a vedoucí k následnému ukončení vztahu.

Poslední impuls k ukončení vztahu

Jedná se o zásadní události nebo uvědomění obětí, které vedly ke konečnému rozhodnutí vztah ukončit. Mezi tyto události patřily zhoršující se zdravotní stav oběti násilí, což uvedla 1 respondentka. Další 2 respondentky uvedly vliv násilného chování na děti. Pocity nesnesitelnosti dále ve vztahu zůstávat zmínila 1 respondentka. Obavy z eskalace násilí bylo hlavním důvodem k ukončení vztahu také pro 1 z respondentek a 1 dále zmínila neúnosnou žárlivost partnera:

„A byly to pro mě zásadní věci, což tedy byly ty děti. To, v čem žiji. To, že začínají bejt bity i ony. Že ony se dívají na to, jak někdo bije jejich mámu. To v tu chvíli mi nepřišlo ani tak hrozný jako to, že vztáhl ruku i na ně.“

Překážky ohrožených osob při ukončování násilného vztahu

Cestu z násilných vztahů komplikuje obětem mnoho překážek, které jim brání se ze vztahů vymanit. Jednou z nich je pocit naděje, který obětem dává jejich partner skrze omluvy a příslib změny vlastního násilného chování. Tento pocit se objevuje při tzv. cyklu násilí. Konkrétně měl vliv na setrvání ve vztahu u 4 ze 7 respondentek. Další překážkou bránící obětem vztah opustit je strach, který v nich násilná osoba vzbuzuje a udržuje. Oběti násilí uváděly, že měly strach z fyzického napadení svým partnerem, z potenciálního pokračujícího násilí či z toho, že by násilné projevy byly uplatňovány

skrze děti. V případech, kde byly ve vztahu přítomny děti, byla významnou překážkou snaha zachovat úplnou rodinu:

„Já mám jakoby, jak to říct, takový to držení té rodiny jako strašně silný. Já jako, kdyby mě on netýral takovým způsobem, že to nešlo vydržet, tak bych nikdy neodešla.“

Oběti násilí dále uváděly jako bariéry odchodu svůj nepříznivý psychický stav, manipulativní jednání partnera, chybějící návazné bydlení a nedostatečnou podporu v širší rodině. Poslední uváděnou překážkou na straně obětí násilí byla nemožnost dostat agresora z bytu oběti násilí. Tyto bariéry uvedla vždy 1 z respondentek.

Okolnosti ukončování násilného vztahu

Komunikace hraje v partnerském životě důležitou roli, neméně pak při ukončování vztahu, ve kterém jeden z partnerů nebo oba nechtějí pokračovat. Také oběti násilí se mnohdy snaží se svým partnerem ukončení vztahu vykomunikovat. Z našeho výzkumu však vyplývá, že v případech, kdy se oběti snažily s násilným partnerem o konci vztahu mluvit, často následovala agresivní reakce v podobě výhrůžek, nadávek a jiných forem násilí. Tuto zkušenost udělaly 4 ze 7 respondentek:

„Jo, a že se s ním rozvedu a on na to řekl, že nic takového neudělám, že buď mě přivede do blázince, anebo do kriminálu.“

V našem výzkumu jsme se zaměřili také na zjišťování podmínek, za kterých došlo k ukončení násilných vztahů. Mnoho respondentek našeho výzkumu se pokusilo násilný vztah ukončit několikrát nebo odchod od partnera dlouho připravovaly. Jedná se však o velmi složitý proces, který může trvat i několik let, než má oběť násilí dostatek odvahy a podmínky k opuštění vztahu. Ve 2 případech se jednalo o předcházející fyzický útok, po kterém oběť nebo agresor opustili společnou domácnost. Zajištěné náhradní bydlení byl také okamžik, kdy měla 1 respondentka násilí možnost od násilného partnera odejít. V případě, kdy agresor odmítal opustit byt oběti, musela oběť násilí vyčkat na okamžik, kdy partnerovi mohla odebrat klíče od bytu, a zamezit mu tak v návratu. Tuto zkušenost zmínila 1 respondentka.

Zdroje pomoci u osob ohrožených partnerským násilím

Nejedna oběť partnerského násilí se vlivem násilného partnera ocitne v izolaci, čímž přichází o významný zdroj, o který se při odpoutávání od partnera může opřít. Z výpovědí respondentek výzkumu totiž vyplývá, že ve většině případů byla zdrojem pomoci při ukončování vztahu právě jejich rodina, přátelé a kolegové z práce:

„Už jsem tak sbírala sílu, pak už jsem třeba něco řekla i ve své rodině, svému bratrovi, protože ten to pozoroval z povzdálí ty dva roky a ten mi to jako dával najevo, že má o mě strach, že vidí, že se mnou není něco v pořádku. A ten mi dal tehdy najevo velkou podporu, pocit bezpečí.“

V jednom případě také přísný půst, který respondentce poskytl impulz k ukončení vztahu. Respondentky také vypověděly, že bylo pro ně obtížné říct si o pomoc, neboť jim v tom brání pocity studu a viny, což uvedly 2 respondentky. Obavy z reakce okolí zmínily 2 respondentky. Nedůvěru v instituci policie uvedly další 2 respondentky a také vůči odborníkům v této oblasti, což zmínily opět 2 respondentky. Dále pak dlouhodobé neuvědomování si působení násilí, což uvedla 1 z respondentek. Pokud se oběti rozhodly využít odborné pomoci, obracely se na policii, a to ve 3 případech. Dvě respondentky využily služby neziskových organizací specializujících se na oblast

domácího a partnerského násilí. Dále využily také služby psychologa a psychiatra. Při hledání pomoci mezi odborníky narážely na limity pomoci. Jedna respondentka uvedla, že jí jedna z pomáhajících organizací odmítla poskytnout své služby z důvodu, že forma násilí, kterou uváděla, nesplňovala jimi stanovená kritéria pro poskytnutí svých služeb.

Během násilného vztahu a po jeho ukončení oběti násilí nejčastěji čerpaly podporu ze strany své rodiny a přátel, v jednom případě také z nově vzniklého partnerského vztahu. Dále nacházely podporu v návykových látkách, což se projevovalo vyšší spotřebou tabákových výrobků a kávy. Tyto podpůrné látky využívaly 3 respondentky. Ve 2 případech se respondentky setkaly s negativními reakcemi i u svých blízkých, kteří měli tendenci násilné projevy bagatelizovat nebo projevovali vůči oběti nedůvěru a nepochopení:

„S mámou jsem se o tom snažila mluvit a ta mi říkala, prosím tě, jakože, jednak to nechce poslouchat, že už je stará, že má taky svoje problémy a jednak, že přece mu mám říct, ať jde pryč. Tím je to vyřešený.“

Pokračující partnerské násilí po ukončení vztahu

Náš výzkum se zaměřoval také na oblast vývoje vztahu mezi partnery poté, kdy došlo k ukončení partnerského vztahu. Ve všech zkoumaných případech byla komunikace mezi bývalými partnery udržovaná i po ukončení vztahu. Důvody udržujícího kontaktu byly v 1 případě pracovní záležitosti, dále pak péče o děti a záležitosti týkající se majetku a financí. Většina respondentek, a to 5 z celkového počtu 7, však byla i po ukončení partnerského vztahu vystavena ze strany bývalého partnera pokračujícímu násilí, které mělo u 5 respondentek podobu výhrůžek a zavražďování. Tři respondentky zmínily výčitky, urážky, obviňování či neplacení výživného na děti:

„On mi telefonoval a řekl mi, že styku s dcerou nezabráním a že on ji stejně jednou dostane a bude s ní jako moct být a v tu chvíli zabije sebe i ji.“

Násilní ex-partneři využívali k působení pokračujícího násilí také děti, a oběti násilí vyčítali nedostatečnou péči o ně. Docházelo k nahrávkám a následnému ocerňování obětí u státních institucí jako je soud či Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Dále docházelo ke kontrole a zavražďování obětí. Dvě respondentky zmínily jako pokračující násilí stalking a zjišťování informací o oběti v jejím okolí. Dalším násilným projevem bylo ničení majetku oběti, nedovolené vniknutí do bytu oběti či odmítání pustit kočárek s dítětem, které bylo v péči oběti. Tyto zkušenosti popsala 1 z respondentek. Tři respondentky po ukončení vztahu uvažovaly o jeho obnovení, k čemuž nakonec nedošlo ani v jednom případě.

Prožívání vztahu osobami ohroženými

Oblast výzkumu se zaměřila také na to, jak respondentky prožívaly vztahy, ve kterých se objevovalo násilí. Oběti si mnohdy dlouhou dobu nepřipouštěly, že se vůči nim chová partner násilně a své emoce tak potlačily, což přímo vyjádřily 3 ze 7 respondentek. Začátky vztahu byly oběťmi popisovány jako bezproblémové, provázeny pocity důvěry, bezpečí, zamilovaností, okouzlením a partnerským souladem, oběti pociťovaly také podporu na straně svých partnerů. Později však, když se ve vztahu začalo objevovat násilí, byly kladné pocity vystřídány pocity šoku a překvapení. Oběti začaly pociťovat strach a hněv vůči partnerovi, cítily se poníženě, zoufale a bezmocně. Strach byl vůbec nejčastěji zmiňovanou emocí vůči partnerovi. Stud, pocity zmatenosti, stresu a nejistoty byly dalšími emocemi, které násilný vztah v obětech vyvolával, a které respondentky popisovaly také jako snahu

partnera udělat z nich „bláznů“, tedy aby se v celé situaci obtížně orientovaly. Oběti také silně prožívaly ztrátu svého bezpečí a bezpečného místa a obviňovaly samy sebe ze vzniklého násilí: „*Pořád jsem si neuvědomovala, že je to špatně z jeho strany jakoby. Pořád jsem měla za to, že to je všechno moje chyba, protože mě pokaždé o tom přesvědčil.*“

Oběti násilí dále popsaly, že během vztahu pociťovaly naději, že se chování partnera změní. Konec násilných vztahů a bezprostřední doba poté byla u obětí provázena ambivalentními emocemi. V některých případech byla popsána lítost a smutek nad koncem vztahu. Tyto pocity byly později vystřídány pocity úlevy, svobody a vděčnosti z úspěšného ukončení vztahu.

„*Pak vlastně když už jsem byla jakoby tady, tak se mi vlastně jakoby ulevilo, že prostě to nebude takovej tlak, že si jako odpočinu, nebo jak bych to řekla, že si jako vydechnu. Že se jako můžu nadechnout, že už to není takový ježíšmarja, on jako přijde z práce v blbě náladě a...Jo, že prostě z toho nebudu jakoby vystresovaná.*“

Převažujícím pocitem však zůstal i nadále strach z partnera a strach o děti. Oběti si mnohdy vyčítaly a obviňovaly samy sebe z nevydařeného vztahu, ale také z toho, že se vůči násilí nevymezily již dříve. Pokud se po ukončení vztahu objevilo pokračující násilí, oběti popisovaly silné pocity bezmoci, beznaděje a zoufalství, neboť měly pocit, že se z násilí nikdy nevymaní: „*Jsem dostala to vyrozumění, že to přešlo do kázně. Takže dostal pokutu deset tisíc a on to, pořád to dělal, pořád mi chodil kolem toho domu, to bylo fakt hrozný, jo, tady někdy do tří hodin jsem seděla, že už jsem z toho byla zoufalá.*“

Mezi další pocity patřily obavy z finančního zabezpečení obětí, stesk po dětech či hněv vůči partnerovi. Pozitivními emocemi byl pocit smíření se s ukončeným vztahem a naděje, že partner bude za své násilné chování odsouzen. Současné pocity k bývalým partnerům byly opět popsány jako ambivalentní. U obětí se objevovalo jednak pochopení, ale také vztek. Dále lítost, odpor a strach či úplná absence jakýchkoliv emocí vůči ex-partnerovi.

Vliv násilí na zdraví ohrožených osob

U většiny zkoumaných případů došlo během trvání vztahu s násilným partnerem ke změně zdravotního stavu obětí. Oběti násilí uváděly v 5 případech gastrointestinální potíže, 4 respondentky pak uvedly poruchy spánku. U 2 respondentek došlo ke vzniku nebo zhoršení kožních potíží. Dvě respondentky uvedly symptomy deprese, další 2 třes rukou a bolest zad. Mezi další zdravotní problémy patřily gynekologické potíže, potíže s dýcháním, opakující se angíny, kardiovaskulární potíže, bolesti hlavy a potíže se zrakem. Dále respondentky uváděly panické ataky, únavu a symptomy posttraumatické stresové poruchy. Mnoho z uvedených zdravotních potíží se po ukončení násilných vztahů, dle výpovědí respondentek, zmírnilo nebo zcela vymizelo. V některých případech však k vymizení příznaků došlo po dlouhé době, a to i v rozmezí několika let.

Diskuze

Rozvoj násilí v partnerských vztazích může být velmi pozvolný a stanovit hranici mezi násilným chováním a tím, které se pohybuje v hranici normy, je pro mnoho obětí značně obtížné. Na potíže s rozpoznáním násilných projevů upozorňuje také Ševčík & Špatenková (2011), kteří tento problém detekují především u psychického násilí, jež bývá zahaleno do sociálně přijatelného chování. K rozvoji násilí, dle našeho výzkumu, docházelo na základě dvou druhů spouštěčů. Prvním z nich byla žárlivost, která se u násilných osob projevila již v rané fázi vztahu, a která je také dle Šimové &

Zimmelové (2011) hlavní společný znak násilných osob. Za další spouštěče lze považovat významné životní události jako je těhotenství, mateřství či svatba. Ženy se těmito životními mezníky zpravidla stávají více závislé na svých partnerech a je pro ně obtížnější z násilného vztahu odejít. Tuto skutečnost dokládá také Bednářová et al. (2009). I když si oběť nemusí násilné projevy partnera nějaký čas připouštět, v průběhu vztahu nastanou situace, kdy oběť začne uvažovat o jeho ukončení či začne podnikat kroky, které k ukončení vztahu povedou. Dle Marvanové Vargové (2016) a Ševčíka & Špatenkové (2011) lze takový vztah rozdělit do několika fází. Jedná se o fázi „připoutání se“, ve které vztah vzniká. Dalším obdobím je „snášení“. V této fázi dochází k rozvoji násilí, které může postupně nabírat na intenzitě. Poté dochází k fázi „osvobození se“, kdy oběť násilí již nechce ve vztahu pokračovat a hledá cesty, jak vztah opustit. Toto období jiní autoři označují za *bod zlomu* (Čírtková, 2008). Dle výsledků analýzy v našem výzkumu je však patrné, že pojem bod zlomu je mnohem širší a zahrnuje souhrn několika událostí, které v oběti zanechaly výrazný otisk a ve výsledku tak přispěly k ukončení násilného vztahu. Oběť si tyto události mnohdy pamatuje velice přesně, mají pro ni zásadnější význam než jiné násilné události, které se ve vztahu objevily. Oběť násilí by se často ráda ze vztahu, který jí přináší psychická a mnohdy také fyzická zranění, vymanila. Na této cestě však musí čelit mnoha výzvám a překonat překážky, které jí v rozhodnutí vztah ukončit brání. Naš výzkum ukázal, že jedna z bariér je cyklicky se objevující pocit naděje, který je součástí tzv. cyklu násilí. ProFem (n. d.) uvádí, že během cyklu násilí se střídají fáze vzrůstajícího napětí, fáze probíhajícího násilí a klidová fáze. Pocit naděje se zpravidla objevuje v závěrečné fázi tohoto cyklu. Významnou bariérou, která brání obětem vztah ukončit, je silně přítomný strach z partnera. Tyto obavy jsou dle Marvanové Vargové et al. (2016) zcela opodstatněné, neboť doba odchodu od násilného partnera bývá na eskalaci násilí velmi riziková. Se strachem se dle Voňkové & Spoustové (2008) pojí syndrom připoutání, kdy oběť není schopná partnera opustit.

Výzkum ukázal, že velmi významnou bariérou je v případě přítomnosti dětí ve vztahu snaha o zachování úplné rodiny. Stočesová & Čáp (2020) uvádějí, že oběti násilí jsou přesvědčeny o nutnosti přítomnosti obou rodičů v životech svých dětí nebo se obávají, že by jim bylo v kontaktu s dětmi ze strany násilného partnera bráněno. Důležitým faktorem při ukončování násilného vztahu je také sociální opora (Matijašević & Otašević, 2003 in Abidovic et al., 2013), kterou respondentky našeho výzkumu zmiňovaly v rámci své širší rodiny jako nedostatečnou. Tento fakt vnímaly jako další bariéru. Konce vztahů, kdy se oběti násilí snažily o rozchodu s partnerem přímo hovořit, provázely vypjaté situace a docházelo k eskalaci násilí. Z tohoto důvodu jsou oběti násilí v rámci poradenství, které je poskytováno odbornými službami upozorňovány na to, že je třeba odchod od násilného partnera dobře naplánovat a před agresorem se o plánovaném odchodu nezmiňovat (Piknová, ústní sdělení, 28. listopadu 2022). Jak již bylo zmíněno výše, obětem může být při ukončování násilných vztahů velmi nápomocná sociální síť, která bývá významným zdrojem pomoci a podpory. Ve vyhledání odborné, ale i laické pomoci mnohdy obětem brání stud, pocity viny a obavy z reakce jejich okolí. Zmíněné pocity v oběti násilí upevňuje násilný partner, který se jí snaží přesvědčit, že svým chováním vyprovokovala jeho násilnou reakci (proFem, n. d.). O provokativním chování obětí je však mnohdy přesvědčena i široká veřejnost. Marvanová Vargová et al. (2016) vysvětluje tento postoj tím, že si lidé snaží vysvětlit násilné chování partnerů a získávají tím falešný pocit bezpečí, neboť mají pocit, že oni by svým chováním k násilí důvod nezavdali. Všechny překážky, které byly zmíněny výše, nám poskytují lepší představu o tom, proč se oběti obávají reakcí svého okolí, neboť jim musí reálně také čelit.

Většina respondentek našeho výzkumu vypověděla, že i po úspěšném ukončení násilného vztahu musely čelit nejruznějším formám pokračujícího násilí, což se ukázalo jako významný

problém, jelikož tato oblast není příliš reflektovaná na poli trestně-právním. Z hlediska legislativy se totiž již nejedná o domácí násilí, které by naplňovalo skutkovou podstatu trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí (zákon č. 40/2009 Sb., § 199). Tento trestný čin mívá oproti trestným činům, kterými se hodnotí násilí po ukončení partnerského vztahu, vyšší trestní sazbu. Při vyšetřování trestných činů po ukončení násilného vztahu také mnohdy není brán zřetel na vliv násilí na děti a jednotlivé trestné činy jsou často posuzovány nezávisle na sobě, čímž nemusí dojít k naplnění skutkové podstaty spáchání trestného činu (Šimíčková, ústní sdělení, 10. března 2022). Násilí, kterému oběti čelí, má výrazný vliv také na jejich prožívání a sebepojetí. Některé respondentky našeho výzkumu si poměrně dlouhou dobu neuvědomovaly, že se k nim partner chová násilně a své emoce tak zcela potlačily. Organizace ROSA (n. d.) uvádí, že oběti mohou násilí zcela popírat nebo také zlehčovat jeho závažnost. Oběti také silně obviňovaly samy sebe z působení násilí. Pereira et al. (2020) uvádějí, že pocity viny trpí až 40 % z nich. Mezi pozitivními pocity, které mohly ženy ve vztazích zažít, byla naděje na změnu chování partnera, což souvisí s probíhajícím cyklem násilí, kdy se střídají fáze klidu a napětí. Právě klidová fáze dává obětem naději, že se jejich partner změní a k násilným projevům již nedojde (proFem, n. d.). Je nutné posílit prevenci domácího násilí a souhlasíme se závěry studie Nyklové, Micháلكové a Peterkové (2021), že je nutná osvěta mezi širokou veřejností, která nemá dostatečný přehled o způsobech, jimiž lze násilí řešit, ani o institucích, které mohou v takové situaci pomoci.

Limity studie spatřujeme v malém výzkumném souboru, který není homogenní s ohledem na délku partnerského vztahu. Nicméně i přesto poukazuje na stejné kritické aspekty, které oběti během vztahu zažily bez ohledu na délku vztahu. Vnímáme velký výzkumný potenciál pro další realizované studie, aby se zvýšila informovanost o této problematice ve společnosti. Významným tématem je rovněž násilí páchané na mužích a partnerské násilí v jiných než heterosexuálních vztazích. Tato studie se jimi nezabývá, nicméně je zde potenciál k výzkumu.

Závěry

Výsledky studie potvrzují, že je důležité na problematiku partnerského násilí stále upozorňovat, aby okolí k projevům násilí nebylo lhostejné a aktivně obětem nabízelo pomoc. Stejně tak je nezbytné zvyšovat informovanost o této tématice v rámci široké i odborné veřejnosti; podporovat tvorbu multidisciplinárních sítí; předávat kontakty na instituce a organizace, kde se mohou oběti domácího násilí obracet; podporovat reklamu upozorňující na existenci programů a služeb, které umí touto složitou situací klienty provést a poskytnout jim kvalifikovanou pomoc a podporu. Je velmi důležité, aby oběť partnerského násilí mohla využívat odborné i terapeutické služby co nejdříve.

Literatura

- Abidovic, A., Music, M., Babic, N. (2013). Mehanizmi i dinamika porodičnog nasilja. *Sanamed*, 8(2), 143-149.
- Bednářová, Z. K., Macková, P., Wünschová, K., & Bláhová, M. (2009). *Domácí násilí. Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Acorus.
- BKB. (n.d.) *Statistiky*. Bílý kruh bezpečí [cit. 11. 11. 2022]. Dostupné z <https://www.domacinasili.cz/rubrika/statistiky/>
- Čírtková, L. (2008). *Moderní psychologie pro právníky. Domácí násilí, stalking, predikce násilí* (1. vyd.). Grada Publishing.
- Dindelegan, C., & Vaida, I. (2015). The involvement of coping mechanisms and personality structure in counseling women victims of domestic abuse. *Procedia - Social and Behavioral*

- Sciences* 203, 297-302, <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.298>.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Portál.
- Chrástanský, J. (n.d.). *Možné využití modelu „Trojúhelníku vzájemné závislosti“ v Gestalt terapii*. Získáno 30. září 2021 z <https://www.psychoterapiepraha.net/odbornost-psycholog-praha/odborne-clanky-psychoterapie/127-mozne-vyuziti-modelu-trojuhelniku-vzajemne-zavislosti-v-gestalt-terapii.html>.
- Kissová, B. & Lukášová, R. (2016). Pojetí domácího násilí osobami ohroženými: bod zlomu, překážky odchodu a odborná pomoc. In D. Topinka (Ed.), *Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Základní fakta a výsledky*. 123-160. SocioFactor.
- Kotková, M. (2014). *Domácí násilí v kontextu rodiny a práce*. Spondea.
- Lindhorst, T., Oxford, M., Gillmore, M. R. (2007). Longitudinal effects of domestic violence on employment and welfare outcomes. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(7), 812-828. <http://dx.doi.org/10.1177/0886260507301477>.
- Marvánová Vargová, B., Horák, L., Pekara, J., & Pavlíková, J. (2016). *Intervence v případech domácího násilí. Manuál pro zdravotníky* [online]. ROSA – centrum pro ženy. Dostupné z <http://stopnasili.cz/wp-content/uploads/2016/08/rosaMANUAL.pdf>
- Marvánová Vargová, B., Pokorná, D. & Toufarová, M. (2008). *Partnerské násilí*. Praha: Linde.
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Grada Publishing.
- Nyklová, B., & Moree, D. (2021). *Násilí na ženách v souvislosti s covid-19: výzkumná zpráva*. Sociologický ústav AV ČR. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy.
- Nyklová, B., Michálková, E., & Peterková, E. (2021). *Bariéry v systému pomoci obětem partnerského násilí*. ProfFem.
- Pereira, M. E., Azeredo, A., Moreira, D., Brandão, I., Almeida, F. (2020). Personality characteristics of victims of intimate partner violence: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 52, 101423. <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2020.101423>
- Pietri, M., Bonnet, A. (2017). Analysis of early representations and personality among victims of domestic violence. *Revue européenne de psychologie appliquée*, 67, 199-206. <http://dx.doi.org/10.1016/j.erap.2017.04.001>
- profFem. (n.d.) *Domácí násilí*. [cit. 10. 11. 2022]. Dostupné z <https://www.profem.cz/cs/domaci-nasili>
- Plášilová, L., Hůla, M., Krejčová, L., & Klapilová, K. (2021). The COVID-19 pandemic and intimate partner violence against women in the Czech Republic: Incidence and associated factors, *International Journal Environmental Research. Public Health*, 18(19), 10502; <https://doi.org/10.3390/ijerph181910502>
- Richardson J., Coid, J., Petruckevitch, A., Chung, W. S., Moorey, S. & Feder, G. (2002). Identifying domestic violence: Cross sectional study in primary care. *BMJ*. 324(7332), 274. <http://dx.doi.org/10.1136/bmj.324.7332.274>
- ROSA. (n.d.). *Co je domácí násilí*. [cit. 8. 11. 2022]. Dostupné z <https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili/>
- Stočesová, V., & Čáp, D. (2020). *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí: zvládání vzteku, agrese a násilných projevů*. Portál.
- Ševčík, D. & Špatenková, N. (2011). *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Portál.
- Šimová, I. & Zimmelová, P. (2011). Pachatelé domácího násilí v Jihočeském kraji. *Prevence úrazů, otrav a násilí*, 7/2, 152-161.
- Špatenková, N. & Kobrle, L. (2011). Intervence v případech domácího násilí. In D. Ševčík & N. Špatenková (ed.), *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. 155-162. Portál.
- Švaríček, R., Šedřová, K. a kol. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál.
- Voňková, J. & Spoustová, I. (2008). *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen* (2. vyd.). profFem.
- Voňková, J., Spoustová, I. (2016). *Domácí násilí z pohledu žen a dětí. Právní stav k 1. 1. 2016* (3. vyd.). profFem.

WHO. (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. WHO.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Česká republika.

Zákon č. 135/2006 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Česká republika.

O autorkách

Bc. et Bc. Tereza Píknová je sociální pracovnící a současně absolventkou kombinovaného studia jednooborové psychologie na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Kontaktní údaje

Adresa: Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 779 00

E-mail: tereza.piknova01@upol.cz

<https://orcid.org/0009-0003-6221-2359>

PhDr. Eva Aigelová, Ph.D. je psycholožkou působící na Katedře psychologie Univerzity Palackého v Olomouci.

Kontaktní údaje

Adresa: Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 779 00

<https://orcid.org/0000-0001-5342-7081>

E-mail: eva.aigelova@upol.cz

Korespondenční autorka.

Píknová, T., & Aigelová, E. (2024). Průběh, ukončování a dopady násilných partnerských vztahů. *E-psychologie*, 18(1), 1-15. <https://doi.org/10.29364/epsy.491>